

Brussel, 8 november 2023
(OR. en)

14655/23

SOC 718
EMPL 508
DIGIT 233
FREMP 300
MI 900

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Ontwerpconclusies van de Raad over digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid om de uitoefening van socialezekerheidsrechten in de EU te vergemakkelijken en de administratieve lasten te verlichten - <i>Goedkeuring</i>

1. Het voorzitterschap heeft ontwerpconclusies van de Raad opgesteld getiteld: “Digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid om de uitoefening van socialezekerheidsrechten in de EU te vergemakkelijken en de administratieve lasten te verlichten”.
2. De Groep sociale vraagstukken heeft deze conclusies besproken op 2 en 13 oktober 2023.
3. Er is een beginselakkoord bereikt over de ontwerptekst in de bijlage bij deze nota.
4. Het Comité van permanente vertegenwoordigers wordt verzocht:
 - de overeenstemming over de tekst van de ontwerpconclusies zoals vervat in de bijlage te bevestigen, en
 - de ontwerpconclusies in de bijlage bij deze nota ter goedkeuring toe te zenden aan de Raad (Epsco) op 27 en 28 november 2023.

**Digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid om de uitoefening van
socialezekerheidsrechten in de EU te vergemakkelijken en de administratieve lasten te
verlichten**

Ontwerpconclusies van de Raad

HET VOLGENDE IN AANMERKING NEMEND:

1. Met digitalisering worden in de eerste plaats efficiëntere processen, een toegenomen gebruik en ruimere uitwisseling van gegevens, en eenvoudigere en snellere administratieve procedures beoogd.
2. In 2020 presenteerde de Europese Commissie de mededeling “De digitale toekomst van Europa vormgeven” en in 2021 de mededeling “Digitaal kompas 2030: De Europese aanpak voor het digitale decennium”.
3. Bij Besluit (EU) 2022/2481 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 wordt het beleidsprogramma voor het digitale decennium vastgesteld, dat er onder andere voor moet zorgen dat de EU en haar burgers kunnen gebruikmaken van een veilige digitale identiteit, zodat elke gebruiker controle heeft over zijn of haar aanwezigheid en interacties online.
4. In het beleidsprogramma voor het digitale decennium tot 2030 wordt ernaar gestreefd belangrijke overheidsdiensten tussen nu en 2030 volledig online toegankelijk te maken en, als algemene doelstellingen, a) een mensgerichte, op grondrechten gebaseerde, inclusieve, transparante en open digitale omgeving met beveiligde en interoperabele digitale technologieën en diensten te bevorderen, en b) inclusieve, efficiënte, interoperabele en gepersonaliseerde openbare diensten en instrumenten met hoge beveiligings- en privacynormen aan te bieden. In overeenstemming met deze doelstellingen heeft de Commissie de verordening Interoperabel Europa voorgesteld, met maatregelen voor een hoog niveau van interoperabiliteit van de overheidssector in de Unie. Het voorstel voor een verordening Interoperabel Europa heeft tot doel een einde te maken aan de versnippering in het interoperabiliteitslandschap van de Unie en overheidsdiensten in de Unie in staat te stellen met elkaar samen te werken en op doeltreffende wijze grensoverschrijdende en sectoroverschrijdende diensten te verlenen.

5. In het beleidsprogramma voor het digitale decennium tot 2030 is ook de doelstelling vastgesteld dat 100 % van de burgers van de Unie uiterlijk in 2030 moet beschikken over een veilig elektronisch identificatiemiddel (eID), dat moet worden gebruikt voor belangrijke overheidsdiensten in de hele EU.
6. Verordening (EU) 2018/1724 van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van één digitale toegangspoort voor informatie, procedures en diensten voor ondersteuning en probleemoplossing bevat een reeks verplichtingen op het gebied van digitale overheid op basis van het beginsel van non-discriminatie en het eenmaligheidsbeginsel, alsook informatievereisten met betrekking tot procedures. Op grond van de verordening moeten de lidstaten ervoor zorgen dat burgers en bedrijven uiterlijk in december 2023 volledig online toegang hebben tot 21 administratieve procedures, deze volledig online kunnen afhandelen, en de resultaten ervan volledig online kunnen ontvangen. Sommige procedures hebben betrekking op de coördinatie van de sociale zekerheid¹.
7. Daarnaast bouwt het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten voort op 20 kernbeginselen en belangrijke rechten voor billijkere, goed functionerende arbeidsmarkten en socialezekerheidsstelsels, ten behoeve van de burgers. Hierin worden belangrijke doelstellingen voorgesteld die de Europese Unie tussen nu en 2030 moet behalen. In het actieplan wordt ook de start aangekondigd van het proefproject inzake de Europese socialezekerheidskaart (ESSPASS), om tussen nu en 2023 de lancering van een digitale oplossing voor de grensoverschrijdende verificatie van socialezekerheidsrechten te onderzoeken.
8. In de eerste helft van 2023 werden er twee evenementen over de digitalisering op het gebied van de coördinatie van de sociale zekerheid georganiseerd: de conferentie op hoog niveau over digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid (ESSPASS) en arbeidskaarten van 1 maart 2023, en de vergadering van de werkgroep van de Administratieve Commissie van 8 maart 2023.

¹ De te digitaliseren procedures op het gebied van de coördinatie van de sociale zekerheid omvatten het verzoek tot bepaling van de toepasselijke wetgeving overeenkomstig titel II van Verordening (EG) nr. 883/2004, de aanvraag van een Europese ziekteverzekeringskaart en de aanvraag voor een (pre)pensioenuitkering van verplichte regelingen.

9. In september 2023 maakte de Commissie het eerste jaarverslag “Staat van het digitale decennium” bekend.
10. In september 2023 diende de Commissie overeenkomstig artikel 36 van Verordening (EU) 2018/1724 bij het Europees Parlement en de Raad het eerste tweejaarlijkse uitvoeringsverslag in over het functioneren van de digitale toegangspoort en de werking van de interne markt, dat gebaseerd is op de overeenkomstig de artikelen 24, 25 en 26 van die verordening verzamelde statistische gegevens en reacties. In het verslag wordt de reikwijdte van artikel 14 (toepassing van het “eenmaligheidsbeginsel”) in het licht van de ontwikkeling van de technologie, de markt en het recht ten aanzien van de uitwisseling van bewijs tussen bevoegde instanties geëvalueerd.
11. Bovendien wordt de Administratieve Commissie op grond van artikel 72, punt d), van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels belast met de bevordering van nieuwe technologieën om het vrije verkeer van personen te vergemakkelijken, met name door de procedures voor de gegevensuitwisseling te moderniseren en de informatiestroom tussen socialezekerheidsorganen aan te passen. Daarnaast wordt in Verordening (EG) nr. 987/2009² gewezen op het belang van het gebruik van elektronische instrumenten voor gegevensuitwisseling tussen de organen van de lidstaten, alsook op de rol van de Administratieve Commissie bij het bepalen van de structuur, de inhoud en de opmaak van de gegevens en de gedetailleerde instructies voor de wijze waarop zij worden uitgewisseld.
12. Op 6 september 2023 presenteerde de Commissie een mededeling getiteld “Digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid: het vrije verkeer op de eengemaakte markt vergemakkelijken”. In de mededeling wordt de balans opgemaakt van de bestaande digitale initiatieven en wordt een overzicht gegeven van de verbanden tussen verschillende digitale projecten die het vrije verkeer en de arbeidsmobiliteit ondersteunen, waardoor de synergieën en compatibiliteit tussen deze initiatieven duidelijk worden. In de mededeling worden ook maatregelen voorgesteld die op korte en lange termijn moeten worden genomen om grensoverschrijdende socialezekerheidsprocedures verder te digitaliseren.

² Overwegingen 3 en 4; artikelen 4 en 95.

ERKENNENDE HETGEEN VOLGT:

13. Gezien de toenemende vraag van burgers en de ervaring van de afgelopen jaren met onder andere de COVID-19-pandemie, is het belangrijk dat de gezondheidszorg en de sociale zekerheid versneld worden gedigitaliseerd, met betrokkenheid van alle lidstaten en sectoren, zowel op nationaal als transnationaal niveau.
14. Dankzij verschillende initiatieven is er de afgelopen jaren vooruitgang geboekt op het gebied van digitalisering van de sociale zekerheid. Via het systeem voor de elektronische uitwisseling van gegevens betreffende sociale zekerheid (EESSI), een gedecentraliseerd IT-systeem, kunnen socialezekerheidsinstellingen in de hele Unie sneller en veiliger informatie uitwisselen. Het systeem moet vóór eind 2024 volledig zijn uitgerold. Het ESSPASS-proefproject was bedoeld om de interacties tussen mobiele burgers en overheidsinstanties te vereenvoudigen. Na een eerste fase bestaande uit testactiviteiten, voeren twee consortia, namelijk Digital Credentials for Europe (DC4EU) en Vector, met financiële steun van de Europese Commissie, een proefproject uit inzake de digitalisering van procedures betreffende draagbaar document A1 en de Europese ziekteverzekeringskaart. De resultaten van deze grootschalige proefprojecten betreffende digitale oplossingen voor de grensoverschrijdende verificatie van socialezekerheidsrechten moeten uiterlijk in het tweede kwartaal van 2025 worden bekendgemaakt. Het toekomstige Europees kader voor digitale identiteit, waarbij Verordening (EU) nr. 910/2014 (de eIDAS-verordening) wordt herzien, moet de basis leggen voor identiteit en vertrouwen in het ESSPASS-project en mogelijk in andere toekomstige digitale initiatieven op het gebied van de sociale zekerheid.
15. eIDAS, een vertrouwenskader en een pijler van de digitaliseringsstrategie van de Europese Unie, is gericht op het verhogen van de veiligheid van transacties voor bedrijven, het verlichten van administratieve lasten en het efficiënter maken van bedrijfsprocessen.

16. Het EESSI is een zeer ambitieus langetermijnproject dat reeds in alle deelnemende landen operationeel is, maar in verschillende landen nog niet volledig is uitgerold. Er is een programma ter verbetering van bedrijfsprocessen gestart om de processen te stroomlijnen en te verbeteren. Dit programma heeft tot doel de werking van het EESSI en de efficiëntie van de uitwisselingen te verbeteren en kan ook, op basis van de geleerde lessen, ertoe leiden dat toekomstige ontwikkelingen sneller worden uitgerold.
17. Het uiteindelijke doel van deze projecten is dat de communicatie tussen burgers en overheidsdiensten, alsook tussen nationale overheidsdiensten over de grenzen heen, papierloos en eind-tot-eind verloopt, met de nodige waarborgen op het gebied van gegevensbescherming.
18. Technologische ontwikkelingen en digitale instrumenten kunnen leiden tot toekomstige wetswijzigingen. Wetswijzigingen moeten echter grondig worden beoordeeld op hun eigen merites.
19. Aangezien maatschappelijke en socialezekerheidsdiensten steeds digitaler worden, moeten wij bij het waarborgen van gelijke toegang tot diensten en de digitalisering ervan ook ten volle rekening houden met digitale geletterdheid, digitale vaardigheden en digitale inclusie. Uit de ervaring met de pandemie blijkt dat het grootste deel van de bevolking sinds 2020 in enige mate digitale vaardigheden heeft verworven³, maar ook dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat de digitale transformatie aan alle burgers, met inbegrip van de meest kwetsbaren, ten goede komt. Een op de burger gerichte aanpak is van cruciaal belang om digitale uitsluiting te bestrijden, de digitale kloof te verkleinen en het probleem van niet-benutting door potentiële begunstigden tegen te gaan. Het Europees Jaar van de Vaardigheden bevordert een mentaliteit van om- en bijscholing om het volledige potentieel van de digitale transitie op een sociaal rechtvaardige en inclusieve manier te benutten. De inspanningen en investeringen in dit verband moeten worden voortgezet. Tegelijkertijd moeten de mensen die geen volledige toegang tot gedigitaliseerde procedures hebben, hun socialezekerheidsrechten kunnen blijven uitoefenen.

³ Eurostat – Individuals’ level of digital skills (until 2019) (onlinegegevenscode ISOK_SK_DSKL_I) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](#) en Individuals’ level of digital skills (from 2021 onwards) (onlinegegevenscode: ISOK_SK_DSKL_I21) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](#)

20. Digitalisering moet altijd worden beschouwd als een instrument dat, waar en wanneer dat zinvol is, op alomvattende wijze moet worden gebruikt en uitgerold voor het beheer van overheidsdiensten. De nationale omstandigheden en de kosten-batenverhouding moeten hierbij in acht worden genomen. Digitale instrumenten zorgen er niet alleen voor dat burgers en bedrijven online met overheidsdiensten kunnen communiceren om een proces op gang te brengen, maar ook dat overheidsdiensten vertragingen en extra administratieve lasten en kosten kunnen voorkomen doordat zij met digitale instrumenten hun processen kunnen versnellen, dubbel werk in kaart kunnen brengen en het risico op fraude en fouten kunnen verminderen. Er moet echter nog menselijke tussenkomst mogelijk zijn in gevallen waarin er behoefte is aan persoonlijk advies of een beoordeling per geval.

BENADRUKKEND HETGEEN VOLGT:

21. Sinds 2020 is er meer vooruitgang geboekt bij de digitalisering van nationale en grensoverschrijdende socialezekerheidsprocedures ten opzichte van de jaren daarvoor. Ondanks deze vooruitgang is er ruimte voor verdere digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid, mede gezien de snelle ontwikkeling van nieuwe technologieën die nieuwe perspectieven bieden.
22. De beschikbare financiële middelen van de EU, waaronder de herstel- en veerkrachtfaciliteit en het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+), kunnen helpen bij de verdere digitalisering in de lidstaten, met name de lidstaten die op digitaal vlak minder ver gevorderd zijn.
23. De Commissie tracht via haar initiatieven de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering te bevorderen, en stelt hierbij de burgers centraal, ontwikkelt intuïtieve, gebruiksvriendelijke instrumenten in eenvoudige taal, en bevordert grens- en sectoroverschrijdende interoperabiliteit tussen overheidsdiensten.

24. Regelmatige besprekingen tussen vertegenwoordigers van de overheidsdiensten van de lidstaten en de Commissie zijn van essentieel belang om het beleid betreffende de lopende en geplande digitaliseringsprocessen te sturen en de vooruitgang te monitoren. Het is ook van cruciaal belang dat socialezekerheidsinstellingen, gelet op hun deskundigheid, bij deze regelmatige besprekingen worden betrokken en dat de uitwisseling van goede praktijken wordt bevorderd.
25. De Commissie speelt, samen met de Administratieve Commissie en de Technische Commissie, een actieve rol bij het analyseren van het effect van de verschillende digitale initiatieven op de uitoefening van socialezekerheidsrechten door mobiele burgers. De lidstaten kunnen hierbij ook van elkaar leren en beste praktijken uitwisselen.
26. Om versnippering te voorkomen en een duidelijk beeld te krijgen van de verschillende digitale initiatieven, het effect ervan op de coördinatie van de sociale zekerheid en eventuele overlappingen, moet bij de voorbereiding en uitvoering van de verschillende EU-initiatieven aandacht worden besteed aan samenwerking en informatie-uitwisseling.
27. Nieuwe Europese digitaliseringsinitiatieven moeten voortbouwen op de evaluatie van de huidige initiatieven en bestaande Europese en nationale instrumenten aanvullen.

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE VERZOEKT DE LIDSTATEN OM, REKENING HOUDEND MET HUN NATIONALE OMSTANDIGHEDEN:

28. Maatregelen te blijven nemen om de uitvoering te waarborgen van de bestaande en nieuwe digitale en interoperabiliteitsinitiatieven die de administratieve procedures en de communicatie tussen de nationale overheidsdiensten van de lidstaten vereenvoudigen en versnellen, en de naleving van de toepasselijke EU-wetgeving te waarborgen, met name door EESSI uiterlijk in 2024 uit te rollen en volledig in werking te stellen.
29. De inspanningen op te voeren om uiterlijk in 2030 de doelstellingen van het digitale decennium te halen, met name dat 100 % van de belangrijke overheidsdiensten, onder meer op het gebied van de sociale zekerheid, online toegankelijk is, en dat 100 % van de mensen beschikt over elektronische identificatiemiddelen (eID) die moeten worden gebruikt voor belangrijke overheidsdiensten in de hele EU, onder meer op het gebied van sociale zekerheid.
30. De investeringen in de automatisering van processen voor de behandeling van nationale en grensoverschrijdende zaken op het gebied van sociale zekerheid en sociale bescherming te handhaven.
31. Inspanningen te blijven leveren om de procedures op het gebied van de coördinatie van de sociale zekerheid in het kader van de verordening tot oprichting van één digitale toegangspoort te digitaliseren.
32. Te overwegen om deel te nemen aan de testactiviteiten van de consortia Digital Credentials for Europe (DC4EU) en Vector inzake de digitalisering van procedures betreffende draagbaar document A1 en de Europese ziekteverzekeringskaart, als follow-up van de eerste fase van het ESSPASS-proefproject.

33. Hun overheidsdiensten aan te moedigen samen te werken en daarbij vlot en tijdig te communiceren, zodat werkenden binnen de eengemaakte markt naadloos gedekt zijn. Ervoor te zorgen dat alle socialezekerheidsprocedures, met inbegrip van grensoverschrijdende procedures, duidelijk, transparant en gestroomlijnd zijn voor werkenden, bedrijven en de betrokken overheidsdiensten.
34. Ernaar te streven dat de digitaliseringsinspanningen bijdragen tot een snellere vaststelling van de rechten en plichten van mobiele burgers en bedrijven, een betere bescherming van de rechten van mensen, een kleiner risico op fouten en fraude en een gewaarborgde duurzaamheid van socialezekerheidsstelsels.
35. Maatregelen te blijven nemen ter versterking van de gegevensbescherming bij de uitvoering van digitale initiatieven, aangezien er met de coördinatie van de sociale zekerheid gevoelige persoonsgegevens gemoeid zijn.

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE VERZOEKT DE COMMISSIE OM:

36. De mededeling van de Commissie over digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid van 6 september 2023 te verspreiden en het debat over dit onderwerp tussen de lidstaten aan te zwengelen om de dialoog en de uitwisseling van informatie over digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid in verschillende fora te bevorderen, zoals op de bijeenkomsten op hoog niveau met de lidstaten die de Commissie overeenkomstig de mededeling jaarlijks zal organiseren⁴.
37. De volledige en correcte uitvoering van EESSI door de lidstaten te blijven ondersteunen, onder meer met de beschikbare financiële middelen en IT-expertise van de EU, en met hen samen te werken om de efficiëntie en doeltreffendheid van het systeem voortdurend te verbeteren.
38. Op basis van de resultaten van de lopende testactiviteiten van de consortia na de eerste fase van het ESSPASS-proefproject, samen met de lidstaten de volgende stappen te bekijken, waaronder de mogelijke uitrol in alle EU-landen van een ESSPASS-oplossing, en te beoordelen of het wetgevingskader moet worden gewijzigd.
39. De lidstaten op de hoogte te houden van de digitaliseringsinitiatieven op het gebied van de coördinatie van de sociale zekerheid door middel van de jaarlijkse bijeenkomsten op hoog niveau en de regelmatige uitwisselingen met de Administratieve Commissie en de Technische Commissie.

⁴ “De Commissie zal [...] eenmaal per jaar bijeenkomsten op hoog niveau met de lidstaten organiseren om de verdere digitalisering, standaardisering en automatisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid te bespreken en te ondersteunen, waardoor het vrije verkeer en de arbeidsmobiliteit worden vergemakkelijkt, onder meer dankzij meer interoperabiliteit met andere relevante sectoren.” COM(2023) 501, blz. 15.

40. De uitwisseling van goede praktijken tussen de lidstaten te bevorderen, met de steun van de Europese Arbeidsautoriteit (ELA), rekening houdend met de rol en de desbetreffende bevoegdheden van de Administratieve Commissie en de Technische Commissie uit hoofde van de artikelen 72 en 73 van Verordening (EG) nr. 883/2004, en met de bestaande samenwerkingsovereenkomst tussen de ELA en de Administratieve Commissie.
 41. In samenwerking met de Administratieve Commissie na te gaan welke mogelijkheden de Technische Commissie heeft om het effect en de baten van nationale en EU-initiatieven op het gebied van digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid te helpen onderzoeken, met inachtneming van de verschillende governancestructuren van die initiatieven.
 42. Op basis van een analyse van de ELA met betrekking tot nationale digitale oplossingen en de digitaliseringsgraad van nationale stelsels, de lidstaten te helpen om doelgerichter te investeren, zodat in heel Europa gelijktijdig vooruitgang wordt geboekt.
 43. Te blijven zorgen voor een coherente aanpak van digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid, door te zorgen voor synergieën tussen reeds bestaande digitale instrumenten en oplossingen en voor convergentie tussen de verschillende initiatieven.
 44. Het potentiële gebruik van artificiële intelligentie (AI) bij de coördinatie van de sociale zekerheid te analyseren.
 45. De mogelijkheden te onderzoeken voor verdere vereenvoudiging en stroomlijning van de procedures betreffende het vrije verkeer van personen en werknemers in de EU, met inachtneming van de nationale processen en de huidige Unieregels op het gebied van de coördinatie van de sociale zekerheid.
-